

Kommittémotion

Motion till riksdagen 2015/16:3142

av Fredrik Malm m.fl. (FP)

Utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen anvisar anslagen för 2016 inom utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

Motivering

Utgiftsområde 13 omfattar integrationspolitik, politik mot diskriminering och jämställdhetspolitik samt myndigheterna Diskrimineringsombudsmannen och Nämnden mot diskriminering.

Vi lever i en tid med flyktingströmmar som saknar motstycke i historien. Nästan 60 miljoner människor är på flykt undan krig, konflikter och förföljelse. Det är den högsta siffran som uppmätts och antalet fortsätter att öka. För Folkpartiet liberalerna är det självklart att Sverige och Europa ska stå upp för en human och generös flyktingpolitik. Vår syn på migrations- och flyktingpolitiken utvecklas närmare under utgiftsområde 8.

Traditionen av öppenhet gentemot omvärlden har gjort Sverige till ett bättre och rikare land. Det har bidragit till vårt lands utveckling och till ekonomisk tillväxt som har byggt vårt välfärdssamhälle. De människor som under årens lopp kommit hit från andra länder, oavsett om de flytt eller sökt sig hit av andra skäl, har på olika sätt berikat Sverige. I dag bor här människor med rötter från världens alla hörn och här talas i princip världens alla större språk. Det ger oss stora möjligheter på en global marknad. Sverige, liksom många andra länder, står inför det faktum att fler och fler blir äldre samtidigt som en allt lägre andel av befolkningen befinner sig i arbetsför ålder. Att fler kommer till Sverige och jobbar är viktigt för vårt framtida välstånd.

Just nu kommer fler flyktingar än någon gång tidigare sedan andra världskriget till Sverige. Det kostar inledningsvis pengar och gör att vi har behov av att hela tiden utveckla politiken för mottagande. Rätt hanterat blir dagens asylmottagande en tillgång för Sverige.

Folkpartiet liberalerna förbättrade i regeringsställning integrationspolitiken. Vi bröt mot en långvarig omhändertagandementalitet och fokuserade tydligt på jobb, inledde omfattande reformer för att förbättra skolgången för nyanlända elever med mer svenskundervisning, höjde kvaliteten i svenska för invandrare (sfi) samt förbättrade valideringen och satsade på fler kompletterande utbildningar för utrikes födda akademiker. Insatserna bidrog till att 200 000 fler utrikes födda fick jobb, att sysselsättningsgraden bland utrikes födda ökade och att kompetensen bland dem med högre utbildning tas till vara bättre. Sverige får också höga betyg i internationella jämförelser när just integrationspolitiken granskas.

Men detta räcker inte. För att klara av ett ökat asylmottagande måste vi ha en politik som håller hela vägen och som ger människor verkliga möjligheter att komma in i det svenska samhället. Det kräver viktiga och brådskande reformer. Framför allt krävs en öppen, flexibel och modern arbetsmarknad och förändringar på bostadsmarknaden som underlättar byggande och gör det möjligt för fler att få sin första bostad.

Eftersom fler än tidigare söker skydd i vårt land är vårt mottagningssystem ansträngt. Etableringsreformen från 2010 utformades för maximalt 16 000 personer. I slutet av 2014 var antalet deltagare i etableringsuppdraget 43 000 personer, och antalet kommer att öka kraftigt. Drygt 10 000 personer är kvar på Migrationsverkets boenden trots att de fått uppehållstillstånd, ett antal som förväntas växa. Orsaken är att kommunerna inte erbjuder tillräckligt med platser. Det tar fortfarande för lång tid för nyanlända att få jobb och generellt sett är sysselsättningsgraden lägre för utrikes födda, särskilt utrikes födda kvinnor, än för personer födda i Sverige.

Fler kommuner måste göra mer. Flyktingmottagandet är ett nationellt åtagande och ansvaret måste vara gemensamt. Många kommuner tar ett stort ansvar, medan andra inte gör tillräckligt. Denna extraordinära situation kräver mer av alla. Vi anser därför att staten ytterst ska kunna ålägga kommuner att ta emot fler. För att ge kommunerna bättre förutsättningar att ta emot fler nyanlända behöver också det statliga stödet till kommunerna öka.

Under anslag 1:2 föreslår regeringen ett avskaffande av den prestationsbaserade ersättningen till kommuner som tar ett stort ansvar för mottagandet men höjer samtidigt den statliga schablonersättningen per nyanländ. Folkpartiet liberalerna vill i stället se ett annat system som innehåller både ett reformerat prestationsbaserat stöd och en höjd schablonersättning per nyanländ. Vi vill jämfört med innevarande budgetår höja den

statliga schablonersättningen från 83 100 kronor per nyanländ till 115 000 kronor per nyanländ. Vidare vill vi från 2016 reformera den prestationsbaserade ersättningen och ge 30 000 kronor per nyanländ till de 30 kommuner som utifrån sin befolkningsmängd tar emot flest nyanlända. Sammantaget innebär det en besparing av utgifterna på anslag 1:2 på 200 miljoner kronor år 2016 jämfört med regeringen.

Det svenska mottagningssystemet måste effektiviseras och människor ska ges möjlighet att på riktigt bli en del av vårt samhälle. Boendekedjan för asylsökande och nyanlända måste förbättras. Väntetider i bosättningsprocessen försenar etableringen vilket är olyckligt både för individ och för samhället. Det generella bostadsbyggandet måste öka och Sverige behöver en bostadsmarknad med fler bostäder och mer marknad. Snabbare planprocesser och förkortad instansordning för överklaganden är några av de åtgärder som behövs.

Regeringens statliga byggsubventioner löser inte problemen på svensk bostadsmarknad och de löser inte situationen för de 10 000 personer med uppehållstillstånd som väntar på landets asylboenden. Ett högt asylmottagande kräver också snabba och kreativa lösningar, till exempel inventering av alla bostadsmöjligheter och modulboenden. Det behövs en effektivare statlig organisation och fler långsiktiga anläggningsboenden till rimligt pris. De dyra tillfälliga anläggningsboendena ska bort. Lägenheter ska prioriteras för dem som har erhållit uppehållstillstånd, särskilt barnfamiljer. Etableringsinsatser ska komma igång snabbare och tiden i anläggningsboende kortas. Det ska finnas bättre möjligheter att läsa svenska på Migrationsverkets boenden.

Jobblinjen i integrationspolitiken behöver stärkas ytterligare. Alliansregeringen gjorde för lite för att modernisera arbetsmarknaden, något som är en förutsättning för en effektiv integrationspolitik. Nu krävs fortsatta jobbskapande åtgärder och en öppnare arbetsmarknad med lägre trösklar till jobb och modernare arbetsrätt för att öka rörligheten på arbetsmarknaden. Det måste bli billigare – inte dyrare – att anställa. Vi måste öppna upp en arbetsmarknad för fler enkla jobb. RUT-reformen måste utvecklas, inte försämrats. Vårdnadsbidraget, som bidrar till att utestänga utrikes födda kvinnor från arbetsmarknaden, ska avskaffas.

Regeringen gör vissa satsningar på utrikes födda med utbildning. Majoriteten av dem som nu flyr till Sverige har dock en lägre utbildningsnivå. Dessa människor kommer inte hjälpas av aldrig så bra system för validering eller regeringens snabbspår. De behöver en politik som ger dem möjlighet till utbildning men framförallt behövs en politik som sänker trösklarna in på svensk arbetsmarknad. För Folkpartiet liberalerna är det avgörande att fokusera på hur fler jobb skapas och hur trösklarna in på den svenska arbetsmarknaden kan sänkas. Dessvärre höjer regeringen i stället skatten på jobb och

driver en politik som kommer att hålla nere sysselsättningen, vilket också kommer att drabba många utrikes födda som nu kommer till vårt land.

Arbetsförmedlingen måste ges de resurser som behövs för att kunna hantera sitt uppdrag enligt etableringsreformen. Validering och kompletterande utbildningar bidrar till att individen får sin kompetens värderad och de formella kvalifikationer som krävs för att komma in på svensk arbetsmarknad. Undervisningen i svenska för invandrare måste få en tydligare koppling till den kommunala vuxenutbildningen och Arbetsförmedlingen samt individanpassas mer. Det ska gå att kombinera studierna med praktik och arbete. Det krävs också tidiga insatser för nyanlända som bor kvar på anläggningsboenden i väntan på kommunplacering. I enlighet med regeringens förslag föreslår Folkpartiet liberalerna ökade resurser 2016 till anslag 1:4.

Folkpartiet liberalerna vill också införa yrkesskola, en yrkesutbildning för vuxna motsvarande gymnasial nivå, med stort inslag av arbetsplatsförlagt lärande. Utbildningen bör följa en modell i likhet med yrkeshögskolan och administreras av Myndigheten för yrkeshögskolan. Utbildningen bör rikta sig mot personer utan gymnasiekompetens, främst nyanlända, men kan även vara ett alternativ till gymnasieutbildning för vissa.

Skolgången för nyanlända elever behöver förbättras ytterligare. På längre sikt krävs att staten tar tillbaka huvudmannaskapet för den offentligt drivna skolan för att uppnå likvärdiga förutsättningar för skolan i hela Sverige, men innan den reformen förverkligas behöver kommuner i sin roll som huvudmän satsa mer på skolor med låga resultat där andelen nyanlända elever ofta är hög. Dessa skolor måste få mer resurser och de mest kompetenta lärarna.

Att snabbt lära sig svenska är grunden för att klara skolan och komma in i samhället. Vi vill att alla nyanlända ska få extra undervisning i svenska och att den ska anpassas efter varje elevs förkunskaper och behov. Nyanlända elever ska mötas av höga förväntningar och en undervisning som är anpassad till deras förkunskaper. Elevens kunskapsnivå ska kartläggas inom ett par månader för att snabbt kunna delta i ordinarie undervisning i så många ämnen som möjligt. I skolor i utanförskapsområden, områden där utbildningsnivån är låg och arbetslösheten hög, är utmaningarna stora. Dessa skolor ska få mer resurser för att möta utmaningarna. De elever som har sämst förutsättningar måste få möta de allra duktigaste lärarna. Som framgår under utgiftsområde 16 anslår Folkpartiet liberalerna år 2016 300 miljoner kronor till skolor med särskilt stora utmaningar.

Det civila samhället kan spela en viktig roll när det gäller att främja nyanländas etablering. Verksamheten med flyktingguider introducerades under Folkpartiets tid i alliansregeringen och har bidragit till att nya kontakter och mötesplatser skapats mellan

nyanlända och det civila samhället. Det handlar om olika former av verksamheter som till exempel bidrar till språkträning och kunskaper om det svenska samhället. Kontakter med det civila samhället är ett viktigt komplement till det offentliga etableringsinsatser och därför bör det civila samhället fortsatt ha möjlighet att ansöka om statliga medel för att kunna erbjuda olika former av verksamheter som möjliggör mötesplatser mellan civila samhället och nyanlända.

Folkpartiet liberalerna anser att stödboenden bör införas som placeringsform för ensamkommande flyktingbarn. Dagens HVB-hem är till för barn och unga som är i behov av mycket stöd och hjälp. Många av de ensamkommande barnen har inte behov av samma omfattande omvårdnad och bör därför i större utsträckning bo i en annan boendeform. Vi använder ett antagande om att 60 procent av de unga som annars skulle bo i HVB-hem i åldern 17–21 år i stället bör bo i den nya boendeformen stödboende. Vi utgår i våra beräkningar från en upptrappning på 25, 50, 60 respektive 60 procent under perioden 2016–2019. Genom snabbare införande av stödboende som placeringsform görs en besparing under 2016 på 510 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag på anslag 1:2.

Alla ska ha samma möjlighet att nå sin fulla potential utan att hållas tillbaka av fördomar och diskriminering. Den som drabbas av diskriminering ska kunna få hjälp att få upprättelse och det ska kosta att diskriminera. Folkpartiet liberalerna och övriga allianspartier har under senare år drivit på för ett stärkt skydd mot diskriminering. Bland annat har skyddet mot åldersdiskriminering stärkts och ett förbud mot diskriminering på grund av bristande tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning har införts.

Fortsatt arbete krävs för att säkerställa samma skydd oavsett diskrimineringsgrund, för att skapa en lagstiftning som är så effektiv och heltäckande som möjligt samt för att lagstiftningen fullt ut ska få genomslag. Diskrimineringsombudsmannens (DO) verksamhet är central i arbetet för ett samhälle som är fritt från diskriminering. I det fortsatta arbetet är det därför viktigt att säkerställa att DO:s verksamhet bedrivs rättssäkert och effektivt och att fler individer som utsätts för diskriminering får möjlighet till upprättelse. Det är av vikt att myndigheten utifrån de ärenden som inkommer till myndigheten gör analyser om åtgärder och regelförändringar som generellt behövs för att komma till rätta med olika former av diskriminering. Även arbetet på lokal och regional nivå mot diskriminering är av stort värde. För att möjliggöra finansiering av andra prioriterade reformer avvisas dock regeringens höjning av anslag 2:1.

Folkpartiet liberalerna och alliansregeringen presenterade i början av 2014 Sveriges första hbt-strategi. Syftet med strategin var att säkerställa lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Det är viktigt att

arbetet med strategin fortsätter, och vi är kritiska till att regeringen aviserar sänkta ambitioner på hbt-området när strategin löper ut. Från 2017 och framåt reserverar vi därför 6 miljoner kronor för fortsatta åtgärder på hbt-området. För år 2016 avvisar vi regeringens förslag till ospecificerad höjning av anslag 2:2 för att finansiera andra satsningar i vår budgetmotion. På detta anslag prioriterar vi en höjning av anslaget för stöd till hbt-organisationer med 4 miljoner kronor per 2016. Från 2017 tillskjuter vi ytterligare 6 miljoner kronor för att finansiera en fortsättning av hbt-strategin.

Det liberala jämställdhetsuppdraget tar sikte på kvinnors och mäns lika rätt till frihet, ansvar och makt. Det handlar om att frigöra individen genom att bekämpa den bristande jämställdheten och de värderingar som ligger bakom. Sverige är inte ett jämställt land. Patriarkala maktstrukturer begränsar individens frihet och möjlighet att delta fullt ut i samhället. Insikten att denna ofrihet särskilt drabbar kvinnor och att dessa maktstrukturer måste brytas gör Folkpartiet liberalerna till ett feministiskt parti.

Strävan mot jämställdhet är inte en fråga om tyckande, det är en fråga om kunskap. I dagens Sverige skiljer det 3,6 miljoner kronor i livsarbetsinkomst mellan en genomsnittlig man och en genomsnittlig kvinna, kvinnor tar ut tre gånger fler föräldradagar än män, traditionellt kvinnliga yrken präglas av lägre löner än traditionellt manliga yrken och kvinnor löper långt större risk att råka ut för grovt våld i det egna hemmet. Folkpartiet liberalerna utgår från sådana fakta, ser hur individer drabbas, erkänner strukturerna bakom och arbetar för förändring. Det är detta som är liberal feminism.

Ekonomisk ojämställdhet bidrar till fortsatt ojämställdhet på andra arenor, och ojämställdhet på andra arenor bidrar till fortsatt ekonomisk ojämställdhet. Folkpartiet liberalernas jämställdhetspolitik syftar till att bryta detta mönster. Vår utgångspunkt är att jämställdhet inte kommer av sig själv utan att jämställdhet kräver att aktörer agerar. Jämställdhet uppnås där ordinarie beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas. Ett jämställdhetsperspektiv ska integreras i alla relevanta offentliga beslut.

Genom alliansregeringens ekonomiska politik har kvinnor fått bättre ekonomiska förutsättningar. Sedan 2006 har den genomsnittliga arbetstiden för kvinnor ökat, och andelen kvinnor som arbetade heltid 2013 var högre än någonsin tidigare. Folkpartiet liberalerna vill fortsätta arbeta för att sluta inkomstgapet mellan kvinnor och män.

Bland de tjugo mest välavlönade yrkena är sjutton dominerade av män. Det behövs en politik som bryter den horisontella och vertikala segregationen på svensk arbetsmarknad. Det handlar också om villkoren när kvinnor arbetar. En del i detta arbete är Folkpartiet liberalernas satsning på karriärlöner för skickliga lärare, som höjer lönenivån i Sveriges största kvinnliga akademiker yrke. Folkpartiet liberalerna vill fortsätta verka för högre löner inom kvalificerade kvinnodominerade yrken i offentlig

sektor. Därför föreslår Folkpartiet liberalerna på utgiftsområde 9 även en karriärreform för specialistsjuksköterskor.

Det offentliga har ett ansvar att verka för jämställd tillgång till makt och ska särskilt visa vägen genom jämställd karriärutveckling och rekrytering till myndigheter och offentligt ägda bolag. Att öka kvinnors företagande är ytterligare en prioritet.

Sveriges föräldraförsäkring har rankats som en av världens främsta. Den är generös i både längd och ersättningsgrad och den skapar reella möjligheter att kombinera föräldraskap med familj. Samtidigt bidrar det fortsatta ojämslällda uttaget till att konservera en könssegregerad arbetsmarknad. När föräldraförsäkringen, som infördes för att underlätta kombinationen arbetsliv och barn, skapar strukturella problem i andra änden, måste staten också ta ansvar för att motverka dessa negativa effekter.

Den långa frånvaro från arbetsmarknaden som föräldraförsäkringen ger upphov till för många kvinnor påverkar den ekonomiska jämställdheten på flera sätt. Förvärvsavbrottet påverkar inkomsten negativt under perioden som frånvarande, men kan också påverka individens lön och karriärmöjligheter därefter. Dessutom ger de lägre inkomsterna på sikt en lägre pension.

Det finns också studier som utifrån svenska data visar att högutbildade kvinnor får försämrade karriärchanser efter föräldraledighet och att gravida kvinnor har dubbelt så hög risk att inträda i arbetslöshet som kvinnor som inte väntar barn, sannolikt på grund av diskriminering från arbetsgivarna. Sverige behöver en politik som vänder på detta.

Effekterna av ytterligare en öronmärkt månad, med ett högre uttag av män som följer, skulle sannolikt bli betydande. På utgiftsområde 12 föreslår vi därför att en ytterligare månad i föräldraförsäkringen viks åt vardera föräldern, samt att jämställdhetsbonusen förstärks i stället för avvecklas.

Mäns våld mot kvinnor är det mest extrema uttrycket för kvinnors utsatthet och har sin grund i ojämslälldheten. Sverige ska vara en rättsstat för alla – oavsett kön, etnicitet och sexuell läggning. Därför är det också viktigt att angripa de attityder och idéer som finns i samhället och stärka de förebyggande insatserna. I detta perspektiv är det också centralt att inse att det hedersrelaterade våldet är ett allvarligt hot mot individers frihet och en central jämställdhetsfråga. Brott ska aldrig relativiseras med hänsyn till patriarkala traditioner eller hedersbegrepp.

Vi ser allvarligt på att de fria projektmedel som finns tillgängliga under anslag 3:1 för jämställdhetsarbete är betydligt lägre under nuvarande än under alliansregeringen. Jämfört med när Folkpartiet liberalerna ansvarade för jämställdhetspolitiken är detta en väsentlig ambitionssänkning. För att skapa reella förutsättningar att fortsätta arbetet med jämställdhetsintegrering inom den offentliga sektorn och öka kraften i det statliga

jämställdhetsarbetet föreslår Folkpartiet liberalerna att anslag 3:1 ökar med 50 miljoner kronor 2016.

Tabell 1. Anslagsförslag 2016 för utgiftsområde 13 Jämställdhet och nyanlända invandrares etablering

Tusental kronor

Ramanslag	Regeringens förslag	Avvikelse från regeringen (FP)
1:1 Integrationsåtgärder	73 780	
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande	12 567 879	-710 000
1:3 Etableringsersättning till vissa nyanlända invandrare	5 048 000	
1:4 Ersättning för insatser för vissa nyanlända invandrare	2 682 914	
1:5 Hemutrustningslån	302 120	
2:1 Diskrimineringsombudsmannen	109 114	-10 000
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.	47 919	+1 000
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder	238 539	+50 000
Summa	21 070 265	-669 000
<i>Specifisering av anslagsförändringar</i>		
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande		-160 000
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande		-350 000
1:2 Kommunersättningar vid flyktingmottagande		-200 000
2:1 Diskrimineringsombudsmannen		-10 000
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.		-9 000
2:2 Åtgärder mot diskriminering och rasism m.m.		+4 000
3:1 Särskilda jämställdhetsåtgärder		+50 000

Fredrik Malm (FP)

Maria Arnholm (FP)

Erik Ullenhag (FP)

Tina Acketoft (FP)

Emma Carlsson Löfdahl (FP)

Christer Nylander (FP)

Birgitta Ohlsson (FP)